

מסורת הש"ס

(א) גי' רש"י, (ב) לקמן דף כב., (ג) קדושין ג': וס' נממן, (ד) פסחים דף מו, חולין דף קכג., (ה) ספרי פ' ואחמק מנלה ח': יט., (ו) ס"א דברי ר' יהודה, (ז) לעיל יב., (ח) תרומות פ"א מ"ב, (ט) י"א ר"י, (י) מגילה יט. ז., (יא) מגילת דן יט': כל הענין, (יב) שיר לנ"ב, (יג) י"ל עד מית עד כנ"ה.

הגהות הב"ח

(א) נב' דמהדר אמיא בעידן צלוצא ונתי מיל וכו' פחות ממיל חורין מא"מ, ור"ב ס"א אינו ולשון הסלפס הוא: (ב) שם דמנן הקורא וכו' לאזני יא" ר' יוסי אומר כח"ל ותיבת דברי רבי יהודה נמחק וכן בסמוך: (ג) שם רוממאי דר' יוסי: (ד) תוס' ד"ה דילנא וכו' רישא נמי ר' יהודה ספ"ד והאמר נמחק: (ה) ת"ח להודיען וכו' ופשיטא ללכתלה שרי ומהיכל מתי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אמאן בר' ויבדלא תוהיר, ט' מוס' שבת יא ע"א ד"ה כגון רשבי':

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש ככתב, פשיטא ליה מדאיידי ר"י בסיפא דת"ק דרישא נמי ר"י.

רב ניסים גאון

אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה. ידוע כי הפרסה ארבעת מילין ובמסכת פסחים בפ' אלו עוברין בפסח (דף פו) אמרינן אמר ר' אבהו אמר ריש לקיש לגביל ולתפלה ולנטיילת ידים ד' מילין ואיתמר עלה אמר ר' יוסי ברי חנינא לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו אפי' מיל אינו חוזר אמר רב אחא בר יעקב ומינה מיל הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר ודכוותה בשחיטת חולין בפרק העור והדורסב (דף קנב) ופזו העיקר אמרי' הכא אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה ובמס' מגילה (דף כ) אמרי' שעורא דמיל כמה הוי כמהמתן לטבריא ובפ' אלו עוברין בפסח (דף פו) נמי שיעורא דמיל כמה הוי כממגדל גנייא לטבריא:

יפנה. לנקביו: **דנסיב ארנץ ננקיון**. משמע ארנץ כל הגוף ולא כתיב ארנחץ כפי לדרשה אחא לומר שמעלה עליו שכר רחילת כפיו כאלו טבל כל גופו: **קסמים**. קיסס: **לק"ש**. צעידנא דק"ש שזמנה קבוע פן יעבור הזמן אבל לתפלה דכל היום זמנה הוא נרנך למהדר אמיא: **ברתני'** ולא **דקדק באופיוסיא**. לפרשן יפה צשפתיו: **גב' סרסי ש"מ**. כי דרשת נמי שמע בכל לשון שאתה שומע ש"מ נמי דנרנך להשמיע לאזנו: לא **יפרוס**. לפי שאינו שומע הצרכה שהוא מצדך עליה: **מאן סנא כו' לא יא**. אפי' צדיעצד ה"מ כו': **צרכה דרבנן היא**. דלמור רבנן (פסחים ד' ז:) כל המנזות כולן מצדך עליהן עובר לעשייתן: **וממאי דר' יוסי היא**. קס"ד האי דמוקמי לה כר' יוסי משום דסבירא לן דר' יהודה לכתחלה נמי מכשיר: **ולמא ר' יהודה היא וק"ש נמי דיעצד אין לכתחלה לא ה"ג**. ולי"ג אפילו: **משום ר' יוסי**. להודיען כמו דלפ"י דיעצד נמי לא יא: **בלבו**. שלא השמיע לאזנו: ואי ר' יוסי **דיעצד נמי לא**. דהא צהמ"ו דלוריייתא היא ואכלת וסצעת וצרכת (דברים ח): **אלא מאי ר' יהודה**. וק"ש דיעצד אין לכתחלה לא והא דתרומה וצרכת המזון דר' יהודה: **אלא רבי יהודה לכתחלה קאמר**. והא דרבי יהודה צריה דר' שמעון בן פוי ר' יהודה היא ותרומה ר' יוסי היא ומודה הוא בצרכות דרבנן דיעצד שפיר דמי והא דצרכת המזון ר' יהודה היא משמיה דרביה ר' אלעזר בן עזריה דלומר נרנך שישמיע לאזנו וכל נרנך לכתחלה משמע הא דיעצד שפיר דמי: **אחר כוונת הלכ כו'**. ואפי' לכתחלה נמי א"י: **השפא דאסיא להכי**. דלשמעת לן פלוגתא דר"מ: **אפילו סימא ר' יהודה**. דלמר צק"ש נמי יא' דיעצד אין לכתחלה לא והא דצרכת המזון ותרומה רבי יהודה היא ודקא קשיא לן דר' יהודה צריה דר"ש בן פוי מני ר"מ היא דמכשר לכתחלה: **מאן סנא חרש דיעצד נמי לא**. דקתני גבי שוטה: לא **יא**.

דיעצד הוא: וממאי. דחזן מחרש דקאמר דיעצד הוא ורבי יוסי היא דפסלי דיעצד: **ט' ולכתחלה הוא דלא סנא דיעצד שפיר דמי**. וזהא איכא למימר דלפילו ר' יהודה מודה דלא שמעינן דפליג צק"ש אלא דיעצד: מדסיפא

היה קורא פרק שני ברכות

אבא רבא אבא רבא

אבא רבא אבא רבא אבא רבא אבא רבא

אבאן דמהדר **אמיא** בעידן ק"ש. ויש ספרים דגרסי הני מילי לק"ש אבל לתפלה לא דקאמר רשז"ל (פסחים מו.) לגביל ולתפלה ד' מילין ונראה דלא גרסינן ליה דהוא הדין לענין ללותא נמי מטעם שלא יעבור זמן תפלה דמאי שנא ק"ש מתפלה וגם יש לקמן

איפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלמה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנפנה גוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן דכתיב י'ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחק ה' א"ל רבא לא סבר לה מר כאילו טבל דכתיב ארחץ^[6] [בנקיון] ולא כתב ארחיץ^[6] [כפי] א"ל רבינא לרבא חזי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממערבא ואמר ימי שאין לו מים לרחוץ ידיו מקנה ידיו בעפר ובצרור ובקסמית א"ל שפיר קאמר מי כתיב ארחץ במים בנקיון כתיב כל מידי דמונקי דהא ^טרב חסדא ^אלייט אמאן דמהדר אמיא בעידן^[6] צלותא והני מילי לק"ש י'אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה^[7] והנ"מ לקמיה אבל לאחוריה אפילו מיל אינו חוזר [ומינה] מיל הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר: **בתנ'**^[8] דהקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא ^טר' יוסי אומר לא יצא הקרא ולא דקדק באותיותיה ר' יוסי אומר יצא רבי יהודה אומר לא יצא יהקורא למפרע לא יצא יקרא וטעה יחזור למקום שטעה: **גב' מאי טעמא דר' יוסי** משום דכתיב שמע^[9] השמע לאונך מה שאתה מוציא מפך ות"ק סבר שמע בכל לשון שאתה שומע ור' יוסי תרתי שמע מינה. תנן ^טהתם ה'חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום ואם תרום תרומתו תרומה מאן תנא חרש המדבר ואינו שומע דיעבד אין לכתחלה לא אמר רב חסדא ר' יוסי היא דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא ^טדברי רבי יהודה ר' יוסי אומר לא יצא עד כאן לא קאמר ר' יוסי לא יצא אלא גבי ק"ש דאורייתא אבל תרומה משום ברכה הוא וברכה דרבנן ולא בברכה תליא מילתא וממאי דר' יוסי היא דילמא ר' יהודה היא ואמר גבי ק"ש נמי דיעבד אין לכתחלה לא תדע דקתני הקורא דיעבד אין לכתחלה לא אמרי האי דקתני הקורא להודיען כחו דר' יוסי דאמר דיעבד נמי לא ^טדאי ר' יהודה אפי' לכתחלה נמי יצא במאי אוקימתא כר' יוסי ואלא הא דתניא י"לא יברך אדם בהמ"ז בלבו ואם ביוך יצא מני לא ר' יוסי ולא ר' יהודה דאי ר' יהודה הא אמר

לכתחלה נמי יצא אי ר' יוסי דיעבד נמי לא אלא מאי ר' יהודה ודיעבד אין לכתחלה לא אלא הא דתני ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פוי חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי ר' יהודה הא אמר דיעבד אין לכתחלה לא אי ר' יוסי הא אמר דיעבד נמי לא אלא לעולם רבי יהודה ואפי' לכתחלה נמי ולא קשיא הא דידיה הא דרביה ^טדתנן רבי יהודה אומר משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר

²שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר ליה רבי מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כונת הלכ הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו תימא רבי יהודה כרביה סבייא ליה ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה. תנן ⁶התם ה'כשירים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקמן ורבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה רבי יוסי היא דתנן הקורא את שמע ורבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא יצא ^טממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא דילמא

טו.

עין משפט
נר מצוה

בר א טור ושו"ע א"ח סימן ב סעיף ו:
בה ב ג מ"י פ"ג מהל' ק"ש הלכה א' ופ"ד מהלכות תפלה הלכה ב ג סמג עשין יח טו"ש"ע א"ח סימן ד סעיף כב וסימן צב סעיף ד ה ו וסימן רלג סעיף ב:

בו ד מ"י פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יח טור ושו"ע א"ח סימן כב סעיף ג:

בו ה מ"י וסמג שם טו"ש"ע שם סעיף ב:
בח ו מ"י שם הלכה יא (סמג שם) טו"ש"ע

א"ח סימן סד סעיף א:
ז נמ"י שם הל' יג יד טו"ש"ע שם סעי' ב ג ד ז:

כב ח מ"י פ"ד מהלכות תרומות הלכה ד:

ט מ"י פ"א מהל' צרכות הל' ז טו"ש"ע א"ח פ"ג קפה סעי' ב:
י ה מ"י פ"א מהלכות מגילה הלכה ב סמג עשין דרבנן ד טור ושו"ע א"ח סי' מרפס סעיף ב:

תורה אור השלם

1. ארחץ בנקיון יי: ואסובבה את מזבחק יי: תהלים כו ו
2. שמע ישראל יי אלהינו דברים ו ד
י: אחר:

מוסף רש"י

צורבא מרבנן. כחור חריף כמו יצני דלניקן, במסכת ביצה (י.) תלמוד חסס זקן לא קרי לורבא אלא הסוא מרבנן קרי ליה ותענית ד.ד. ומינה מיל הוא דאינו חוזר. מהא דלמר כדניא אפילו מיל אינו חוזר, דוקא מיל קאמר, הא פחות ממיל חזר (פסחים מו.).

מוסף רש"י

צורבא מרבנן. כחור חריף כמו יצני דלניקן, במסכת ביצה (י.) תלמוד חסס זקן לא קרי לורבא אלא הסוא מרבנן קרי ליה ותענית ד.ד. ומינה מיל הוא דאינו חוזר. מהא דלמר כדניא אפילו מיל אינו חוזר, דוקא מיל קאמר, הא פחות ממיל חזר (פסחים מו.).
וא"מ צאחא קטן מיירי אי צקטן שלא הגיע לחנוך הא אחרנין צפרק ראוהו בית דין (ר"ה ד' טז.) שכל שאינו מחוייב בצדכ אינו מוציא את הרצים וכו"ט דר' יהודה דמכשיר ואי צהגיע לחנוך מאי טעמיהו דרבנן דאסרי הרי קריאת מגילה דרבנן ואמרני' קטן שהגיע לחנוך מדרבנן כגדול ופוטרי דרבנן כדאמר לקמן צפ' מי שמתו (ד' כ:) דקטן מוציא אציו שלא אכל אלא כוית דהיינו דרבנן. וי"ל שאני צרכת המזון שהיא חומרא יתיירא יותר מדאורייתא וצקל נפטרים ממנה כדאמרני' לקמן (סג) והס החמירו על עגמס או צכוית או צכצילא^ט א"י התס ליכא צקטן אלא חד דרבנן דמיירי שהקטן אכל כדי שציעה לכך אחי דרבנן ומוציא דרבנן אבל הכא דגבי קטן איכא תרמי דרבנן דהמגילה דרבנן והקטן דרבנן אינו יכול להוציא היכא דליכא אלא חד דרבנן: דילמא

אבא רבא אבא רבא אבא רבא אבא רבא

אחר כונת הלכ הן הן הדברים השתא דאתית להכי תימא רבי יהודה כרביה סבייא ליה ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה. תנן ⁶התם ה'כשירים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקמן ורבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה רבי יוסי היא דתנן הקורא את שמע ורבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא יצא ^טממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא דילמא